

شماره : ۲۴۰۲۴ / ۲۰
تاریخ : ۱۳۹۹ / ۱۰ / ۰۶
پوست :

بسمه تعالی

مورخ..... وزارت جهاد کشاورزی، سازمان هیئت وزیران در جلسه مورخ بنا به پیشنهاد مشترک شماره.....
حفاظت از خاک مصوب ۱۳۹۸/۰۳/۰۴ آیین نامه اجرایی قانون را به شرح زیر تصویب نمود:

« آیین نامه اجرایی قانون حفاظت از خاک »

ماده ۱- تعاریف :

علاوه بر تعاریف بکار رفته در متن قانون، اصطلاحات به کار رفته در این آیین نامه دارای تعاریف و معانی مشروح زیر می باشند:

الف) قانون: قانون حفاظت از خاک (مصوب ۱۳۹۸/۰۳/۰۴)

حفاظت محیط زیست ب) وزارت: وزارت جهاد کشاورزی

ج) سازمان: سازمان

د) شورا: شورای عالی خاک کشور

ه) پیشگیری: مجموعه اقداماتی که سبب جلوگیری از تخریب و یا آلودگی خاک می گردد.

و) خسارت: معادل ارزش اقتصادی هرگونه کاهش کیفیت یا تلفات در منابع طبیعی، آب، خاک و هوا، انواع پوشش های گیاهی زراعی، باغی، جنگلی، مرتعی و اکوسیستم های طبیعی و یا هرگونه ضرر و زیان مالی و جانی به انواع موجودات زنده، محیط زیست و نیز انسان ها که در اثر تخریب یا آلودگی خاک اتفاق افتاده باشد.

ز) آلودگی هوا: انتشار یک یا چند آلاینده اعم از آلاینده های جامد، مایع، گاز، پرتوهای یون ساز و غیر یون ساز، بو و صدا در هوای آزاد، به صورت طبیعی یا انسان ساخت، به مقدار و مدتی که کیفیت هوا را به گونه ای تغییر دهد که برای سلامت انسان و موجودات زنده، فرایندهای بوم شناختی (اکولوژیکی) یا آثار و ابنیه زیان آور بوده و یا سبب از بین رفتن یا کاهش سطح رفاه عمومی گردد.

ح) بوی: بوی غیر موحد و معنی و تغییر در حرارت و خصوص فیزیکی، بوی و بیووربکی آب در حدی که آن را برای مصرفی که برای آن مقرر است مضر یا غیرمفید سازد.

خ) محصول گواهی شده: محصولی که فرآیند تولید، فرآوری، بسته بندی و نگهداری آن تحت استاندارد/استانداردهای ملی یا بین المللی عملیاتی شده و گواهی یا گواهی های لازم را از مراجع ذیصلاح دریافت کرده باشد.

ط) حد قابل تحمل فرسایش: میزان فرسایشی (تن در هکتار در سال) که معادل یا کمتر از مقدار تشکیل خاک باشد و تاثیر سوء بر کارکردهای مختلف خاک نداشته باشد.

ک) **کانون تخریب:** اراضی یا مکان‌هایی که در اثر عوامل تخریب ناشی از حوادث طبیعی یا فعالیت‌های انسانی، توان بهره‌دهی خاک در آنجا شدیداً کاهش یافته و یا عاملی برای تخریب خاک در مکان‌های دیگر باشند و برای اصلاح آنها به اقدامات حفاظتی و بهسازی ویژه نیاز است.

ل) **حدنگار (کاداستر):** فهرست مرتب شده اطلاعات مربوط به قطعات زمین که مشخصه‌های زمین مانند اندازه، کاربری، مشخصات رقومی، ثبتی و یا حقوقی به نقشه بزرگ‌مقیاس اضافه شده است.

م) **خاک آلی:** خاک‌هایی که دارای حداقل ۱۲ درصد کربن آلی باشد.

س) **مواد کودی:** هر نوع ماده بهساز خاک، بهبوددهنده رشد گیاه و یا بستر کشت با بنیان شیمیایی، معدنی، آلی، زیستی و یا ترکیبی از آنها.

ن) **کود:** هر ماده آلی یا معدنی با منشأ طبیعی یا مصنوعی که به خاک یا گیاه اضافه می‌شود تا یک یا چند عنصر ضروری برای رشد گیاه را تأمین کند.

ع) **آب‌های نامتعارف:** منابع آبی که به عنوان محصول جانبی فرایندی تولیدشده است و یا دارای کیفیتی که قبل از استفاده از آنها بایستی اصلاح و یا تصفیه شده و یا هنگام استفاده برای آبیاری اراضی کشاورزی نیازمند مدیریت ویژه‌ای می‌باشد. این آب‌ها شامل آب‌های شور، زه‌آب‌ها، آب‌های حاوی ترکیبات خاص، فاضلاب و پساب‌های مختلف و .. می‌باشد.

ف) **نهاده‌های مصرفی کشاورزی:** مواد و یا ترکیبات طبیعی یا مصنوعی همانند کود، سم، مواد بهساز خاک و ... که برای تولیدات کشاورزی استفاده می‌شود.

ص) **خاک‌های مسئله‌دار:** خاک‌هایی که ویژگی‌های فیزیکی، شیمیایی و زیستی آنها به گونه‌ایست که کشت و کار بدون پذیرش و انجام عملیات اصلاحی در آنها غیر اقتصادی می‌باشد. از جمله می‌توان خاک‌های شور و سدیمی، خاک‌های حساس به فرسایش، خاک‌های شنی، خاک‌های کم‌عمق و ... را ذکر نمود.

ق) **مدیریت ویژه:** عملیات اصلاحی برای بهره‌برداری از خاک‌ها و بهبود کیفیت آنها (همانند افزایش حاصلخیزی خاک، مدیریت رطوبت خاک و ...) با هدف استفاده پایدار از آنها می‌باشد.

ر) **سلامت خاک:** عبارتست از ظرفیت پیوسته خاک برای عملکرد به عنوان اکوسیستمی حیاتی که گیاهان، حیوانات و انسان را به صورت پایدار حفظ می‌کند.

ش) **امنیت خاک:** حفظ و ارتقای منابع خاک برای تولید غذا، الیاف، آب، حفظ و نگهداری تنوع زیستی، خدمات زیست‌بوم و سلامتی انسان، حیوان و سایر موجودات زنده.

ت) **توان زیست‌بوم:** تعیین قدرت بالقوه و یا نوع کاربرد طبیعی سرزمین را می‌گویند.

ث) **سند ملی آمایش سرزمین:** سندی است راهبردی مبتنی بر سیاست‌های کلی آمایش سرزمین و ضوابط ملی مصوب آمایش سرزمین.

خ) **کیفیت خاک:** توانایی دائم خاک در انجام وظایف خود به عنوان سیستم حیاتی زنده در اکوسیستم و تحت بهره‌برداری‌های متفاوت به ترتیبی که علاوه بر حفظ تولید بیولوژیک، بتواند کیفیت آب و هوا را نیز بهبود بخشد و تأمین‌کننده سلامت گیاه، دام و انسان باشد.

شماره : ۰۲۰/۲۴۰۲۴
تاریخ : ۱۳۹۹/۱۰/۰۶
پوست :

ذ) **فاضلاب:** هر نوع مایع زائد حاصل از فعالیت‌های صنعتی یا کشاورزی و دامداری و یا شهری و خانگی که به آب یا خاک تخلیه گردد.

ظ) **فاضلاب خام:** فاضلابی که هیچگونه عملیات تصفیه بر روی آن انجام نشده است.

ض) **فاضلاب تصفیه شده:** فاضلابی که مطابق استاندارد خروجی فاضلاب، به استناد ماده ۵ آئین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب تصفیه شده باشد.

ماده ۲- به منظور هماهنگی، سیاست‌گذاری، هم‌افزایی و نظارت بر تحقق خط مشی‌های مدیریت پایدار و حفاظت منابع خاک کشور "شورای عالی خاک کشور" با ترکیب اعضاء ذیل تشکیل می‌گردد:

۱- رئیس جمهور یا معاون اول رئیس جمهور (رئیس شورا)

۲- وزیر جهاد کشاورزی (دبیر شورا)

۳- معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست کشور

۴- معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور

۵- وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

۶- رئیس کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی

۷- دو نفر متخصص علوم خاک به انتخاب رئیس جمهور

تبصره ۱- دبیر شورا می‌تواند در صورت ضرورت و حسب مورد از وزرای سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط برای شرکت در جلسه شورا (بدون حق رأی) دعوت به عمل آورد.

تبصره ۲- جلسات شورا حداقل دو بار در سال تشکیل شده و با حضور حداقل دو سوم اعضاء رسمیت می‌یابد. تصمیمات شورا با اکثریت آرای اعضاء حاضر مصوب می‌گردد.

تبصره ۳- تصمیمات، مصوبات و دستورالعمل‌های شورا با امضا رئیس جمهور و یا معاون اول رئیس جمهور ابلاغ و برای کلیه دستگاه‌های اجرایی کشور لازم‌الاجرا است.

تبصره ۴- دبیرخانه شورا در وزارت جهاد کشاورزی مستقر می‌گردد.

تبصره ۵- مسئولیت حسن اجرای مصوبات شورا و هماهنگی بین دستگاه‌های مختلف در سطح استان‌ها بر عهده استانداران است.

ماده ۳- وزارت موظف است ظرف مدت حداکثر ۳ سال پس از تصویب این آیین‌نامه، با بهره‌گیری از اطلاعات موجود و انجام مطالعات تکمیلی، نسبت به شناسایی کانون‌های تخریب خاک در کشور اقدام و برای هر یک، برنامه عملیاتی رفع یا کاهش اثر عامل تخریب‌کننده خاک و اصلاح و بازسازی را مطابق با ضوابط تهیه و پس از تأمین اعتبار اجرا نماید.

ماده ۴- سازمان موظف است ظرف مدت حداکثر ۳ سال پس از تصویب این آیین‌نامه، با بهره‌گیری از اطلاعات موجود و انجام مطالعات تکمیلی، نسبت به شناسایی کانون‌های آلودگی خاک در کشور و تأثیر آن بر منابع زیستی اقدام و برای هر یک، برنامه عملیاتی رفع یا کاهش اثر عامل آلوده‌کننده خاک و اصلاح و بازسازی را تهیه و پس از تأمین اعتبار اجرا نماید.

شماره: ۰۲۰/۲۴۰۲۴
تاریخ: ۱۳۹۹/۱۰/۰۶
پوست:

ماده ۵- سازمان برنامه و بودجه مکلف است ظرف مدت حداکثر شش ماه پس از تصویب این آیین نامه با همکاری وزارت و سازمان نسبت به ایجاد رسته تخصصی امور خاک در نظام فنی و اجرایی کشور برای اشخاص حقیقی و شرکت‌های پیمانکاری و مهندسین مشاور اقدام نماید.

ماده ۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است با همکاری سازمان نسبت به شناسایی منابع آب آلوده (زیرزمینی و سطحی) که منجر به آلودگی خاک گردیده یا می‌گردد اقدام و مراتب را به سازمان و وزارت نیرو اعلام نماید. وزارت نیرو موظف است مطابق ماده (۱۵) قانون با آلوده‌کننده برخورد نماید.

تبصره ۱- در صورتی که آلودگی ناشی از منشأ اولیه تأمین آب باشد، با اعلام سازمان، وزارت نیرو موظف است نسبت به رفع مشکل اقدامات لازم را معمول دارد.

تبصره ۲- در صورتی که آلودگی ناشی از مدیریت نامناسب در اراضی باشد، با اعلام سازمان، دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند جهت رفع مشکل اقدامات لازم را انجام داده و با ابلاغ دستورالعمل‌های اجرایی مناسب و آموزش به بهره‌برداران از تکرار آن جلوگیری به عمل آورند.

ماده ۷- وزارت مکلف است با همکاری سازمان نقشه‌برداری، نقشه‌های موضوعی زمین‌لغزه، فرسایش خاک، سیل‌خیزی و طبقه‌بندی اراضی از نظر میزان خطرپذیری را تهیه و به روزرسانی نموده و ضوابط اجرایی نحوه رعایت محدوده‌ها با هدف جلوگیری از تخریب خاک و کاهش خطرات در پروژه‌ها و برنامه‌های عمرانی و توسعه‌ای، شهری، صنعتی و معدنی توسط دستگاه‌های اجرایی را تدوین و ابلاغ نماید.

تبصره - واحدها و پروژه‌های بزرگ و متوسط در حال فعالیت یا جدید نیز که بر حسب قوانین و مقررات مشمول ارزیابی زیست‌محیطی می‌باشند موظف به رعایت ضوابط مذکور و حدود مجاز آلودگی خاک و آلاینده‌های ورودی به آن برای کاربری‌های مختلف خاک در مراحل احداث، توسعه، تغییر تولید و تغییر محل هستند.

ماده ۸- سازمان برنامه و بودجه موظف است در راستای اجرایی شدن ماده (۴) قانون در تمام کاربری‌ها، ارزش اقتصادی خاک مشتمل بر ارزش بازاری و غیر بازاری را با همکاری وزارت و سازمان در اکوسیستم‌های مختلف تعیین و سالانه به‌روزرسانی و به قیمت روز تقویم نماید.

تبصره ۱- دستورالعمل اجرایی این ماده توسط سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری سازمان و وزارت ظرف مدت ۳ ماه از زمان تصویب این آیین نامه تهیه و ابلاغ خواهد شد.

تبصره ۲- برآورد هزینه‌های ناشی از آلودگی و تخریب خاک توسط وزارت و سازمان در تمام کاربری‌ها بر اساس ارزش اقتصادی خاک تعیین می‌گردد.

ماده ۹- به منظور جبران خسارت‌های آلودگی و تخریب خاک در اجرای طرح‌های دولتی، عمومی و خصوصی اعم از عمرانی، توسعه‌ای، صنعتی، معدنی، کشاورزی، خدماتی و ... کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند خسارت‌های ناشی از آلودگی و تخریب خاک در عرصه‌های کشاورزی، منابع طبیعی، مناطق تحت مدیریت سازمان و سایر کاربری‌ها را بر اساس ارزش اقتصادی خاک در سرجمع هزینه‌های پروژه محاسبه و در موافقتنامه‌های بودجه سالانه خود منظور نمایند.

تبصره - محاسبه و برآورد خسارت خاک عرصه‌های منابع طبیعی بر اساس جدولی است که توسط وزارت (سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور) بر اساس جدول مندرج در متن آیین‌نامه اجرایی بند (ب) ماده (۱۲) قانون

شماره : ۲۴۰۲۴ / ۲۰
تاریخ : ۱۳۹۹ / ۱۰ / ۰۶
پوست :

افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، مطابق فهرست‌بهای رشته آبخیزداری و منابع طبیعی محاسبه و سالانه ابلاغ می‌گردد.

ماده ۱۰- دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند گزارش تخصیص اعتبارات پیش‌بینی شده در موافقتنامه‌ها جهت پیشگیری یا جبران خسارات ناشی از آلودگی و یا تخریب خاک و اقدامات انجام شده در این ارتباط را به ترتیب در اختیار سازمان و وزارت قرار دهند.

تبصره- سازمان و وزارت مکلفند حسب مورد بر اجرای عملیات پیشگیری یا جبران خسارات موضوع این ماده در مراحل طراحی و اجرا بر اساس دستورالعملی که ظرف شش‌ماه پس از تصویب این آیین‌نامه تهیه و ابلاغ می‌نمایند نظارت داشته باشند.

ماده ۱۱- وزارت موظف است در اجرای بند (ب) ماده (۷) قانون، ظرف مدت سه‌ماه پس از تصویب این آیین‌نامه، بانک ملی اطلاعات خاک کشور مشتمل بر گزارش‌ها، نقشه‌ها و داده‌های مکان‌دار مطالعات خاکشناسی و تناسب اراضی را در مؤسسه تحقیقات خاک و آب ایجاد نماید. شیوه‌نامه دسترسی متقاضیان به اطلاعات مذکور توسط وزارت بلافاصله پس از ایجاد بانک مذکور تهیه و ابلاغ خواهد شد.

تبصره- به منظور جلوگیری از تکرار مطالعات خاک و کاهش هزینه‌ها و در راستای ایجاد و به روزرسانی بانک ملی اطلاعات خاک کشور، کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری و کلیه دستگاه‌هایی که به نحوی از بودجه عمومی کشور استفاده می‌کنند، مکلفند ظرف یک‌ماه پس از اتمام مطالعات جدید، نسخه‌ای از گزارش‌ها و نقشه‌های مطالعات خاکشناسی و تناسب اراضی انجام گرفته به همراه مختصات اطلاعات جغرافیایی (GIS) نقاط مشاهده‌ای مطالعات جدید و قدیم (تا پیش از تصویب قانون) را به انضمام داده‌ها و نتایج اندازه‌گیری‌ها در اختیار وزارت قرار دهند.

ماده ۱۲- وزارت موظف است دستورالعمل مطالعات خاکشناسی، تعیین تناسب اراضی برای کاربری‌های مختلف و نظارت بر اجرای آنها را ظرف شش‌ماه پس از تصویب این آیین‌نامه، تهیه و ابلاغ نماید.

تبصره ۱- دستورالعمل یا دستورالعمل‌های موضوع این ماده در اجرای مطالعاتی که توسط شرکت‌های مشاوره صاحب صلاحیت و به سفارش دستگاه‌های دولتی و عمومی انجام می‌شود، لازم‌الاجراست.

تبصره ۲- نظارت وزارت بر کیفیت انجام مطالعات خاکشناسی و تناسب اراضی و تأیید نهایی گزارش‌ها و نقشه‌ها الزامی است. دستگاه‌های سفارش‌دهنده مطالعات و شرکت‌های مجری موظفند الزامات این نظارت را فراهم نمایند. پس از تأیید نهایی، نسخه‌ای از گزارش مطالعات صورت گرفته، همراه با نقشه‌ها و اطلاعات در اختیار بانک ملی اطلاعات خاک کشور قرار می‌گیرد.

تبصره ۳- تأیید نهایی اسناد هزینه مطالعات خاکشناسی و تناسب اراضی، منوط به ارائه تأییدیه دستگاه نظارت است.

تبصره ۴- کلیه دستگاه‌های موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری موظفند پیش از انجام یا سفارش هر مطالعه خاکشناسی یا تناسب اراضی برای کاربری‌های مختلف، وجود یا عدم وجود مطالعه مذکور در مقیاس مربوط را از بانک ملی اطلاعات خاک کشور استعلام نمایند. مدت زمان مجاز پاسخ حداکثر یک‌ماه از زمان وصول نامه استعلام می‌باشد.

شماره : ۰۲۰/۲۴۰۲۴
تاریخ : ۱۳۹۹/۱۰/۰۶
پوست :

ماده ۱۳- در اجرای ماده (۶) قانون، وزارت موظف است ظرف مدت شش ماه برش زمانی و اولویت مکانی انجام مطالعات خاکشناسی، نقشه‌های خاک و طبقه‌بندی اراضی و نیز نقشه‌های پهنه‌بندی خاک‌های کشور از نظر مواد آلی و نقشه‌های موضوعی را با اولویت خاک‌های زراعی و باغی تهیه و در قالب برنامه مشخصی به سازمان برنامه و بودجه ارائه نماید. سازمان برنامه و بودجه اعتبارات لازم را در قالب بودجه سالیانه پیش‌بینی و تأمین نموده و بر حسن پیشرفت کار نظارت می‌نماید.

ماده ۱۴- وزارت موظف است در راستای تحقق ماده (۸) قانون به منظور حفظ حاصلخیزی و پایداری خاک اقدامات زیر را در راستای پایش کمی و کیفی خاک‌های کشاورزی و منابع طبیعی انجام دهد:

الف- تعیین مساحت و موقعیت مکانی خاک‌های تحت کاربری کشاورزی و منابع طبیعی کشور به تفکیک اراضی دیم، آبی، جنگل، مرتع و بیابان و پایش تغییرات کاربری آنها در بازه‌های ۵ ساله و مشخص نمودن میزان تغییرات محل تغییرات کمی این اراضی

ب- تعیین کیفیت خاک‌های کشاورزی و منابع طبیعی از نظر خصوصیات شیمیایی و حاصلخیزی خاک و پایش این خصوصیات هر ۵ سال یک بار و گزارش میزان تغییرات

ج- تعیین کیفیت خاک‌های کشاورزی و منابع طبیعی از نظر خصوصیات فیزیکی و پایش این خصوصیات هر ۱۰ سال یک بار و گزارش میزان تغییرات

د- تعیین حد قابل تحمل فرسایش خاک و میزان فرسایش خاک در مناطق و کاربری‌های مختلف، با استفاده از مدل‌های بومی شده مناسب و به‌روزرسانی آن در بازه‌های زمانی ۱۰ ساله

تبصره ۱- وزارت دستورالعمل نحوه انجام پایش، مشتمل بر مقیاس مطالعات، تعداد نمونه‌ها در واحد سطح، شرایط نمونه‌برداری، روش اندازه‌گیری‌ها و و نیز شاخص‌های پایش تغییرات کمی و کیفی خاک‌ها را ظرف مدت شش ماه تهیه و ابلاغ می‌نماید.

تبصره ۲- در صورتی که گزارش‌های پایش نشان‌دهنده کاهش کیفیت خاک در سطح منطقه‌ای یا ملی باشد، وزارت موظف است متناسب با موضوع، دستورالعمل‌های مدیریتی و برنامه‌های اجرایی، آموزشی و ترویجی لازم برای اصلاح و بهینه‌سازی کیفیت خاک در مناطق مذکور را تدوین و برای اجرا ابلاغ نماید.

تبصره ۳- وزارت موظف است به منظور نظارت بر کیفیت و کمیت خاک و جلوگیری از تخریب خاک با همکاری سازمان ثبت اسناد کشور، ارتباط سیستمی بین اطلاعات خاک با حدنگاری (کاداستر) اراضی کشاورزی و منابع طبیعی را فراهم آورد.

تبصره ۴- وزارت موظف است دستورالعمل نحوه نظارت و پایش کیفیت و کمیت خاک در تغییر کاربری‌های مجاز احتمالی را بر مبنای ارزش اقتصادی خاک به گونه‌ای که متضمن ارتقاء پایداری خاک باشد تهیه و ابلاغ نماید.

تبصره ۵- کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند نتایج مطالعات و داده‌های موجود مورد نیاز در برنامه پایش کمی و کیفی خاک را حسب مورد در اختیار وزارت و سازمان قرار دهند.

شماره : ۲۴۰۲۴ / ۲۰
تاریخ : ۱۳۹۹ / ۱۰ / ۰۶
پوست :

ماده ۱۶- سازمان مکلف است با همکاری وزارت و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این آیین نامه، دستورالعمل زیست محیطی آلودگی خاک ناشی از سموم موضوع قانون حفظ نباتات را تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۱۷- در اجرای مواد (۹) و (۱۰) قانون، تولیدکنندگان، واردکنندگان و توزیع کنندگان موظف هستند کلیه مواد کودی تولید داخل و وارداتی را پیش از عرضه، با الزام به رعایت ماده (۱۸) قانون در وزارت ثبت نمایند. تبصره ۱- شیوه نامه ثبت، برچسب گذاری، نامگذاری، نظارت، مصرف بهینه و شرایط مسئول فنی فروشندگان، تولیدکنندگان و توزیع کنندگان انواع مواد کودی ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این آیین نامه توسط وزارت تهیه و ابلاغ می گردد.

تبصره ۲- مصرف کنندگان انواع مواد کودی موظف به رعایت دستورالعمل مصرف و استفاده از مواد کودی دارای شماره ثبت از وزارت می باشند.

تبصره ۳- وزارت موظف است در تهیه شیوه نامه ثبت مواد کودی، ضوابط زیست محیطی و بهداشتی را از سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان انرژی اتمی، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، سازمان دامپزشکی کشور و سازمان حفظ نباتات، استعلام و در شیوه نامه درج نماید.

تبصره ۴- مواد کودی که برای استفاده آزمایشی و یا به عنوان نمونه برای اخذ مجوزهای لازم، تولید یا وارد می گردند نیازمند ثبت نیستند.

ماده ۱۸- به منظور حصول اطمینان از کیفیت مواد کودی، وزارت مجاز است حسب مورد از مواد کودی ثبت شده نمونه برداری نموده و آزمایش های ادواری لازم را بر روی نمونه ها جهت تطبیق محتوی با برچسب به عمل آورده و با متخلفین وفق قوانین و مقررات برخورد نماید.

ماده ۱۹- تولید، واردات، خرید، فروش، بسته بندی، عرضه و مصرف انواع مواد کودی و سموم کشاورزی فاقد شماره ثبت در کشور ممنوع بوده و عدم رعایت ضوابط تعیینی دولتی خرید و فروش یا حمل و نگهداری، مشمول قوانین و مقررات برخورد با کالای قاچاق می باشد.

ماده ۲۰- تولید، واردات، عرضه و توزیع انواع مواد کودی، آفت کش ها و سموم خارج از ضوابط قانون، این آیین نامه و دستورالعمل های مربوطه از مصادیق تخریب خاک محسوب می گردد. سایر مصادیق تخریب و آلودگی خاک و شاخص ها و معیارهای ارزیابی آنها به تفکیک کاربری های مختلف در قالب دستورالعمل های اجرایی ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه توسط وزارت با همکاری سازمان تهیه و ابلاغ خواهد شد.

تبصره ۱- وزارت (سازمان جهاد کشاورزی استان ها) و سازمان موظفند در صورت اطلاع از عرضه و یا مصرف این گونه مواد یا سایر مصادیق تخریب و آلودگی، موضوع را از طریق مراجع قانونی پیگیری نمایند و حسب مورد، مطابق قانون مجازات اسلامی، قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز و قانون تعزیرات حکومتی با متخلفین برخورد خواهد شد.

تبصره ۲- نظارت بر عرضه و رعایت حدود مجاز آلاینده ها و ترکیبات مضر در محصولات کشاورزی به عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد.

شماره: ۰۲۰/۲۴۰۲۴
تاریخ: ۱۳۹۹/۱۰/۰۶
پوست:

ماده ۲۱- وزارت و سازمان مکلفند گزارش اقدامات خود در خصوص تهیه و اجرای طرح بازسازی خاک‌های تخریب و آلوده شده ناشی از حوادث طبیعی غیر مترقبه را به صورت سالانه به سازمان برنامه و بودجه جهت پیش‌بینی اعتبارات مورد نیاز ارائه نمایند.

ماده ۲۲- رهاسازی، دفن و تخلیه هر نوع مواد جامد، مایع و گاز از جمله مواد پلاستیکی، نخاله‌های ساختمانی، انواع پسماندها و فاضلاب‌های خام و تصفیه نشده و ... در خاک غیر از مکان‌های تعیین شده ممنوع است و در صورتی که مواد رهاسازنده آلاینده نیز محسوب شود، مطابق قانون برخورد خواهد شد.

تبصره ۱- استفاده از فاضلاب‌های تصفیه شده (پساب‌ها) در خاک مستلزم رعایت ضوابط، معیارها و استانداردهای ابلاغی توسط سازمان است.

تبصره ۲- در راستای جلوگیری از آلودگی و تخریب خاک در اراضی کشاورزی و همچنین سلامت محصولات تولیدی، وزارت نیرو مکلف است با همکاری وزارت و سازمان، نقشه محدوده اراضی تحت آبیاری با پساب را تهیه و ضمن به‌روزرسانی سالانه، نسبت به خوداظهاری پایش محیط زیست آن محل‌ها اقدام نموده و گزارش آن را در اختیار وزارت و سازمان قرار دهد.

تبصره ۳- وزارت نیرو موظف است نسبت به پایش سالانه کیفیت فیزیکی، شیمیایی و زیستی خاک اراضی تحت آبیاری با فاضلاب تصفیه شده را از طریق شرکت‌های دارای رتبه تخصصی خاک اقدام و گزارش آن را در اختیار وزارت و سازمان قرار دهد.

تبصره ۴- سازمان موظف است با هماهنگی وزارت، وزارت نیرو و وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی دستورالعمل و ضوابط استفاده از پساب در خاک را ظرف شش‌ماه پس از تصویب این آیین‌نامه تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۲۳- وزارت موظف است با همکاری سازمان، وزارت نیرو، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت کشور ظرف سه‌ماه پس از تصویب این آیین‌نامه، نسبت به تدوین شرایط، استانداردها و معیارهای استفاده از لجن فاضلاب و پسماندهای شهری، روستایی و صنعتی در خاک اقدام نماید.

تبصره- به منظور رفع چالش کاهش ماده آلی خاک‌های کشور، وزارت نیرو، وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت کشور موظفند تمهیدات و تسهیلات لازم را جهت تبدیل لجن فاضلاب و زباله‌های آلی صنعتی (فرآوری محصولات کشاورزی) و خانگی شهری و روستایی به کمپوست کشاورزی را در اختیار وزارت قرار دهند.

ماده ۲۴- تعیین مکان‌های تخلیه و دفن مواد آلاینده اعم از مایع و جامد در خاک بر اساس مصوبه شماره ۷۵۶۰۹/ت/۵۲/۵۱۰ هـ مورخ ۱۳۹۴/۰۴/۱۱ هیئت وزیران در راستای واگذاری اختیارات دستگاه‌های اجرایی به واحدهای استانی با رعایت ضوابط زیست‌محیطی ابلاغی از سوی سازمان و سایر قوانین و مقررات مربوط انجام خواهد شد.

تبصره ۱- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی دارای مواد آلاینده و تخریب‌کننده، برای تعیین محل و شرایط مناسب دفع و دفن ملزم به هماهنگی با سازمان و رعایت مواد (۶) و (۷) قانون مدیریت پسماند و مواد (۲۲) و (۲۳) آیین‌نامه اجرایی قانون فوق‌الذکر می‌باشند.

تبصره ۲- مدیریت اجرایی پسماند و سایر مواد آلاینده خاک، ملزم به ثبت اطلاعات در سامانه جامع محیط زیست انسانی سازمان بوده و هر گونه اقدام به جابجایی مواد مذکور از طریق صدور مجوز این سامانه خواهد بود.

شماره : ۰۲۰/۲۴۰۲۴
تاریخ : ۱۳۹۹/۱۰/۰۶
پوست :

ماده ۲۵- سوزاندن بقایای گیاهی اراضی کشاورزی و منابع طبیعی از مصادیق تخریب خاک بوده و ممنوع است.

تبصره ۱- وزارت موظف است دستورالعمل‌های فنی مدیریت بقایای گیاهی را تهیه و روش‌های صحیح مدیریت بقایا را در قالب برنامه‌های آموزشی و ترویجی در جامعه بهره‌برداران توسعه دهد.

تبصره ۲- وزارت موظف است با استفاده از ظرفیت‌های قانونی نسبت به حمایت از توسعه کشاورزی حفاظتی و تغییر روش‌های خاک‌ورزی با پیش‌بینی اعتبارات لازم، جهت حفاظت خاک‌های کشاورزی اقدام نماید.

ماده ۲۶- متقاضیان خروج مقادیر کم خاک برای امور پژوهشی باید تقاضای خود را جهت اخذ مجوز در قالب درخواست رسمی واحد پژوهشی با ذکر عنوان طرح پژوهشی، مقادیر و محل نمونه‌برداری خاک (دارای مختصات جغرافیائی) به وزارت ارائه نمایند.

ماده ۲۷- برداشت و انتقال خاک‌های آلی در داخل کشور از مصادیق تخریب بوده و در شرایط خاص با مجوز و براساس دستورالعمل ابلاغی وزارت خواهد بود. وزارت در رسیدگی به این درخواست‌ها با توجه به ظرفیت تولید و سرعت تجزیه مواد آلی در منطقه، میزان مجاز برداشت مواد آلی را تعیین می‌نماید.

تبصره ۱- وزارت موظف است ضمن تعیین محدوده خاک‌های آلی، نسبت به تهیه برنامه عملیاتی برای حفظ و نگهداری پایدار آنها اقدام نماید.

تبصره ۲- وزارت نیرو موظف است تأمین حقایب زیست‌محیطی مناطق دارای خاک‌های آلی را در اولویت قرار دهد.

ماده ۲۸- با توجه به فقر مواد آلی در خاک‌های کشور و لزوم برنامه‌ریزی برای افزایش محتوای مواد آلی خاک، وزارت موظف است با همکاری سایر دستگاه‌های ذی‌ربط و با استفاده از ظرفیت‌ها و ابزار قانونی، صادرات کودهای آلی و منابع آلی قابل برگشت به خاک را به حداقل رسانده و با بهره‌گیری از مشوق‌های مختلف، تمهیدات مصرف حداکثری این مواد در اراضی کشاورزی را فراهم نماید.

تبصره- با توجه به اهمیت این موضوع، دستگاه‌های مختلف از جمله سازمان برنامه و بودجه موظفند در تأمین منابع مالی مورد نیاز و تدارک مشوق‌ها با وزارت همکاری نمایند.

ماده ۲۹- هرگونه برداشت و جابه‌جائی خاک به میزان بیش از یک تن بدون اخذ مجوز از وزارت از مصادیق تخریب خاک بوده و ممنوع می‌باشد.

تبصره ۱- وزارت موظف است به منظور ساماندهی برداشت و جابه‌جائی خاک، ظرف مدت شش‌ماه دستورالعمل جابه‌جایی و حمل خاک و ظرف دو سال نقشه مناطق و میزان مجاز برداشت سالانه خاک را جهت مقاصد مختلف تعیین و ابلاغ نماید.

تبصره ۲- به منظور جلوگیری از تخریب خاک در مناطق شهری، شهرداری‌ها موظفند (ظرف مدت یکسال) نقشه‌های کیفیت خاک اراضی محدوده و حریم شهری را توسط شرکت‌های مشاوره ذی‌صلاح دارای رتبه تخصصی خاک تهیه نمایند و بر مبنای این نقشه‌ها خاک‌های مناسب برداشت‌شده در پروژه‌های عمرانی را در محل‌های خاصی نگهداری و برای مصارف فضای سبز شهری و مقاصد دیگر در اختیار متقاضیان قرار دهند.

شماره : ۰۲۰/۲۴۰۲۴
تاریخ : ۱۳۹۹/۱۰/۰۶
پوست :

تبصره ۳- برداشت‌کنندگان خاک در پروژه‌های مختلف در عرصه‌های کشاورزی و منابع طبیعی موظف به پرداخت ارزش اقتصادی خاک (بازاری و غیربازاری) به سازمان‌های ذی‌ربط جهت مصرف در مدیریت و حفاظت از منابع خاک کشور هستند.

ماده ۳۰- وزارت و سازمان موظفند ضابطان دادگستری در امور مربوط به قانون حفاظت از خاک را با هماهنگی وزارت دادگستری انتخاب و معرفی نمایند.

تبصره ۱- ضابطان دادگستری مربوطه بایستی از میان افراد واجد شرایط دارای حداقل مدرک کارشناسی کشاورزی و منابع طبیعی با اولویت رشته علوم خاک انتخاب گردند.

تبصره ۲- در عرصه‌های منابع طبیعی (جنگل و مرتع) انتخاب ضابطین دادگستری مطابق قانون حفاظت و بهره‌برداری جنگل‌ها و مراتع کشور خواهد بود.

تبصره ۳- تمامی مراکز دولتی و غیردولتی موظفند تمهیدات لازم را برای ورود مأموران مذکور جهت انجام مأموریت‌های محوله موضوع قانون و این آئین‌نامه فراهم نمایند. مراکز مذکور در صورت ممانعت مشمول مجازات مقرر در ماده (۱۶) قانون هوای پاک می‌شوند. در صورتی که این مراکز از جمله مراکز نظامی یا هسته‌ای باشد، مأموران واجد شرایط باید حداکثر یک هفته قبل با امضاء عالی‌ترین مقام وزارت یا سازمان حسب مورد به مراکز مذکور معرفی شوند.

ماده ۳۱- وزارت و سازمان موظفند با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط نسبت به تهیه محتوای آموزشی و ترویجی در رابطه با حفاظت و مدیریت بهینه خاک اقدام و با بهره‌گیری از ظرفیت سازمان صدا و سیما و سایر رسانه‌ها برای تحقق اهداف موضوع قانون و این آیین‌نامه موارد زیر را برنامه‌ریزی و اجرا نمایند:

الف- ارتقاء سطح فرهنگ عمومی مردم به منظور حفظ و حمایت از منابع خاک

ب- ارتقاء سطح دانش عمومی و تخصصی مردم در سطوح مختلف از طریق آموزش‌های رسمی و غیر رسمی در حفاظت از منابع خاک

ج- بهره‌گیری از مشارکت مردم و سازمان‌های مردم‌نهاد در فرهنگ‌سازی عمومی در حفظ، احیاء، توسعه و بهره‌برداری پایدار از منابع خاک

د- تشویق سرمایه‌گذاران بخش غیر دولتی در آموزش، تحقیق و ترویج حفاظت از خاک کشور

ه- بهره‌گیری از ظرفیت نهادها و سازمان‌های مذهبی، فرهنگی و تبلیغاتی

ماده ۳۲- وزارت آموزش و پرورش موظف است تمهیداتی فراهم نماید تا محتوای علمی و آموزشی تهیه شده توسط وزارت و سازمان در رابطه با جایگاه و اهمیت منابع خاک و مدیریت و حفاظت خاک در دروس مقاطع تحصیلی مختلف گنجانده شود.

ماده ۳۳- این آیین‌نامه مشتمل بر کلیه فعالیت‌های کشاورزی و منابع طبیعی، صنعتی، معدنی، خدماتی و امور زیربنایی در سطح کشور می‌باشد.

شماره : ۰۲۰/۲۴۰۲۴
تاریخ : ۱۳۹۹/۱۰/۰۶
پوست :

ماده ۳۴- سازمان برنامه و بودجه مکلف است در جهت اجرای قانون و این آیین‌نامه نسبت به پیش‌بینی اعتبارات لازم در بودجه سالانه کشور و همچنین ترمیم ساختار تشکیلاتی، تأمین نیروی انسانی و اعتبارات مورد نیاز مطابق با وظایف، تکالیف سیاست‌ها و برنامه‌های وزارت و سازمان اقدام نماید.
این آیین‌نامه در ماده و تبصره در تاریخ به تصویب هیئت وزیران رسید، م. ۱۰/۱

شماره : ۰۲۰/۲۴۰۲۴
تاریخ : ۱۳۹۹/۱۰/۰۶
پوست :

بسمه تعالی

تصویب نامه

وزارت جهاد کشاورزی - سازمان حفاظت محیط زیست

هیئت وزیران در جلسه مورخ بنا به پیشنهاد مشترک شماره وزارت جهاد کشاورزی و سازمان حفاظت محیط زیست به استناد ماده (۲) قانون حفاظت از خاک مصوب ۱۳۹۸/۰۳/۰۴ خط‌مشی‌های مدیریت، حفاظت و بهره‌برداری پایدار از خاک کشور را به شرح تصویب نمود:

الف- خط‌مشی‌های مدیریت خاک:

- ۱- سامان‌دهی و نظام‌مندسازی امور علوم خاک کشور
- ۲- اشاعه فرهنگ و اخلاق امانت‌مدارانه در بهره‌برداری از منابع خاک کشور
- ۳- اهتمام ویژه، فراگیر و آگاهی‌بخشی ارزش و اهمیت خاک در کلیه برنامه‌های آموزشی رسمی و غیر رسمی کشور
- ۴- الزام به تضمین سلامت و امنیت خاک در اجرای برنامه‌ها و سیاست‌های توسعه کشور
- ۵- بهینه‌سازی روش‌های بهره‌برداری از منابع خاک در راستای ترسیب کربن، کاهش گازهای گلخانه‌ای و تغییر اقلیم در کلیه کاربری‌ها نظیر کشاورزی و منابع طبیعی، شهری، عمرانی، صنعتی و خدماتی
- ۶- پیشگیری، کنترل، تاب‌آوری و رفع اثرات ناشی از مدیریت و بهره‌برداری غیر اصولی از منابع خاک و حوادث طبیعی و غیر مترقبه
- ۷- صیانت از کاربری کشاورزی و منابع طبیعی خاک‌های پربازده و حاصلخیز به منظور تداوم و پایداری امنیت غذایی کشور
- ۸- اهتمام ملی و ویژه در تعیین ارزش اقتصادی خاک در کلیه خدمات، پروژه‌ها، طرح‌ها و برنامه‌های اجرایی کشور

ب- خط‌مشی‌های حفاظت از خاک:

- ۱- مقابله همه‌جانبه با فرآیند قاچاق خاک
- ۲- صیانت، بهبود و ارتقای کمی و کیفی ماده آلی و حفظ تنوع زیستی خاک کشور
- ۳- جلب مشارکت مردمی در راستای رعایت اصول اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در حفاظت و بهره‌برداری بهینه از منابع خاک مبتنی بر دانش بومی، علوم جدید و فن‌آوری‌های روز

شماره : ۲۴۰۲۴ / ۲۰
تاریخ : ۱۳۹۹ / ۱۰ / ۰۶
پوست :

- ۴- بومی سازی و بکارگیری تجربیات و یافته‌های علمی منطقه‌ای و بین‌المللی در علوم خاک جهت کاهش روند بیابان‌زایی، فرسایش خاک و تولید رسوب
ج- خط مشی‌های بهره‌برداری پایدار از خاک:
- ۱- بهبود بهره‌وری در بهره‌برداری از منابع خاک کشور متناسب با توان زیستی خاک و سند آمایش سرزمین
 - ۲- بهینه‌سازی روش‌های بهره‌برداری و مصرف نهاده‌های کشاورزی از جمله انواع کود، سم و ماشین‌آلات سنگین در منابع خاک در راستای حفظ و ارتقاء توان باردهی و حاصلخیزی خاک کشور
 - ۳- بهینه‌سازی روش‌های استفاده و استانداردهای لازم جهت بهره‌برداری پایدار از پساب‌ها، شیرابه‌ها و آب‌های نامتعارف در اراضی کشاورزی و منابع طبیعی در راستای تضمین سلامت خاک کشور
 - ۴- پیشگیری و جلوگیری از فشردگی و تخریب خاک با ساماندهی و ضابطه‌مند کردن تردد ماشین‌آلات سنگین کشاورزی، راه سازی، نظامی و...
 - ۵- تمهید ساختار اجرایی حکمرانی یکپارچه و جامع و تأمین منابع لازم متناسب با وظایف و تکالیف محوله به منظور حفاظت، نظارت، پایش مستمر کمیت و کیفیت منابع خاک کشور
- هـ - مشارکت فعال در انتقال تجربیات و مدیریت نوین علوم خاک مبتنی بر تنظیم روابط منطقه‌ای بین‌المللی
- دستورالعمل‌های اجرایی این مصوبه توسط وزارت جهاد کشاورزی و حسب مورد با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط تهیه و ابلاغ خواهد شد.